

ב י ר ו ש ל י ם

בעניין שבין : **האגודה לזכויות האזרח בישראל**

רח' כנפי נשרים 3, ירושלים
טל': 02-6521218 ; פקס': 02-6521219

ע"י ב"כ עוה"ד נסראת דקוואר ו/או דן יקיר ו/או דנה אלכסנדר ו/או אבנר פינצ'וק ו/או מיכל פינצ'וק ו/או עאווני בנא ו/או לילה מרגלית ו/או שרון אברהם-וייס ו/או לימור יהודה ו/או עודד פלר ו/או טלי ניר ו/או גיל גן-מור ו/או נסרין עליאן ;

להלן: "המעוררים"

- נ ג ד -

1. המינהל האזרחי בגדה המערבית
2. מועצת התכנון העליונה
3. מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית

על ידי ב"כ מפרקליטות המדינה (אזרחי),
רח' מח"ל 7, מעלות דפנה, ירושלים
טל': 02-5419512 ; פקס': 02-5419582

להלן: "המשיבים"

ניר שלו

מרח' חורגין 18 רמת גן

להלן: "המשיב הפורמאלי"

הודעת ערעור

מוגשת בזאת הודעת ערעור על פסק דינו של בית המשפט לענייניים מנהליים הנכבד שניתן בעתירת המערערים לפי חוק חופש המידע. העתקים של פסק הדין והעתירה מצ"ב ומסומנים כנספח ע/1' ו-ע/2' בהתאמה, ומהווים חלק בלתי נפרד מערעור זה.

טענות המערערים בתמציתיות

(א) על הפרק עומד מעמדה של הזכות לחופש המידע אי לכך טעה בית המשפט הנכבד קמא עת לא נתן לזכות לחופש המידע את המשקל הראוי באיזון בינה לבין טענות הרשות בדבר גגיעה, כביכול, בתפקוד יעיל של רשות ציבורית.

(ב) פסק דינו של בית המשפט הנכבד קמא הפך את הכלל והחריג, העביר את נטל ההוכחה וחובת הראיה על העותרים, ודורש מהם להוכיח טעם מיוחד כדי שאפשר יהיה לעיין בתיקי תכנון ובניה.

- ג) טעה בית המשפט הנכבד קמא עת קבע כי חשיבותו הציבורית של המידע אינה מצדיקה את הקצאת המשאבים הנדרשת.
- ד) טעה בית המשפט הנכבד קמא עת אימץ את הגרסה העובדתית של המשיבים בעניין המשאבים הנדרשים להמצאת במידע **וזאת בלי** לשקול את ההשלכות שיהיו על היכולת לממש את הזכות לחופש המידע.
- ה) טעה בית המשפט הנכבד קמא עת קבע כי הצעת המערערים, לפיה המשיב הפורמאלי יבצע חלק מהעבודה הנדרשת בעצמו, הינה בבחינת סעד נפרד ועצמאי של עיון בתיקים נשוא היתרי הבניה שניתנו, שהוא סעד שונה מזה שהתבקש בעתירה (קבלת עותקים מהיתרי הבניה).
- ו) טעה בית המשפט הנכבד עת פסק כי על העותרים לשלם שכר טרחה בסכום של 7500 ₪ למשיבים.

להלן טענות המערערים בפירוט

א) על הפרק עומד מעמדה של הזכות לחופש המידע אי לכך טעה כב' בית המשפט קמא עת לא נתן לזכות לחופש המידע את המשקל הראוי מול האינטרס הציבורי של תפקוד יעיל של רשות ציבורית

1. הנחת המוצא לדיון בעניין שלפנינו הוא מעמדה הרם של זכות היסוד לחופש מידע והחשיבות שיש לה לדמוקרטיה:

"חוק חופש המידע שנחקק בשנת 1999 מהווה תמוכה נוספת של המשטר הדמוקרטי במדינת ישראל, בהיותו עוגן חוקי לזכותם של אזרחי ישראל ותושביה לקבל מידע מרשויות ציבור... "היקפה רחב הידיים של הזכות למידע בהתאם לחוק משקף את ראיית הזכות כחיונית לקיומו ולתפקודו התקין של המשטר הדמוקרטי. חשיבות זכותו של הפרט לנגישות למידע המצוי בידיהן של רשויות ציבור נגזרת במידה ניכרת מכך שבקיומה מותנית יכולתו של אותו פרט לממש ולהגשים חירויות אחרות הנתונות לו" (עע"ם 7024/03 עו"ד אריה גבע נ' יעל גרמן (2006) (טרם פורסם) בפסקה 11)

2. האינטרס הציבורי, שבית המשפט הנכבד קמא העמיד כנגד זכות לחופש המידע, הינו תפקודה היעיל של הרשות הציבורית. לטענת המשיבים, המצאת מידע תכנוני והעמדת תיקי התכנון לעיון המערערת, דורש הקצאת שעות עבודה של עובדי המשיבים, דבר שייפגע בתפקודה היעיל של הרשות. דא עקא, שמדובר בחלק מהתפקידים, שעובדי המשיבים ממלאים באופן יומי ושוטף: המידע שבו ביקשה המערערת לעיין אמור היה מלכתחילה לעמוד לעיון הקהל דרך קבע, כמו במשרדי התכנון השונים בתוך ישראל. בנוסף, מדובר בחלק משירות שהמשיבים אמורים לספק לקהל שאותו הם משרתים. אי לכך, אין במילוי תפקיד זה משום הכבדת יתר ואין מדובר בנטל חריג, אלא במילוי תפקיד במהלכה הרגיל של עבודת הרשות.

3. לעניין היקף של המשאבים, הרי גם אם אכן הקצאת המשאבים הנדרשת בעניין הינה גדולה עד כדי פגיעה בתפקודם היעיל של הרשות שמנהלים המשיבים, עדיין, תפקודה היעיל של אותה רשות כולל גם את אחסון המידע המבוקש ואת קטלוגו בצורה המאפשרת זכות עיון למעוניינים בכך. רשות מנהלית הינה בבחינת נותן שירות ואחד מתפקידיה הינה לספק מידע הנופל לתחום שעליו היא אחראית. במימוש זכות העיון ממלאת הרשות חלק נכבד וחשוב לא פחות מהתפקידים האחרים המוטלים עליה, וגם בכך קיים אינטרס ציבורי חיוני שיש לשמור ולהגן עליו, כדברי כב' השופטת ארבל בפס"ד אריה גבע הנ"ל:

"רציונל נוסף שבבסיס הזכות למידע הינו תפישת הרשות כנאמן הציבור המחויב בראש ובראשונה לאינטרס הציבור ולא לאינטרס הפרטני של הרשות. המידע הנאסף בידי הרשות לטובת הציבור כולו הוא נאסף ולטובת כל אחד מיחידיו... הרשות הציבורית מחזיקה את המידע בנאמנות עבור הציבור, אולם הציבור, כבעל המידע, זכאי לנגישות אל אשר שלו הוא (הלל סומר "חוק חופש המידע: הדין והמציאות" המשפט ח (תשס"ג) 435, 437." (ההדגשות לא במקור - נ"ד).

4. מעבר לעקרון הכללי, שלפיו חלק מתפקידה של הרשות הינו לדאוג לאפשר לציבור לעיין במידע הנמצא בידיה, הרי שבמקרה הקונקרטי יש חובה מיוחדת להעמיד באופן שוטף מידע תכנוני לעיון הציבור. כך נעשה בישראל ואין סיבה שלא ייעשה במנהל האזרחי, במיוחד כשאינן בפי המשיבים טענה שמדובר בחומר חסוי או שסייג אחר מונע את מסירתו.

5. דומה שבעניין זה קיימת תמימות דעים בין המערערת לבין המשיבים - גם המשיבים, תופסים את תפקידם ככולל העמדת תיקי התכנון ובניה ויתר המידע שברשותם לעיון הציבור. על כן כבר לפני שני עשורים הועברו סכומי עתק לטובת "פרוייקט מיכון המינהל האזרחי ביהודה ושומרון וחבל עזה" (ר' סעיפים 20-24 לעיקרי הטעון מטעם העותרים המצ"ב כנספח ע'3, ובפרט ההפנייה לדו"ח מבקר המדינה לשנת 1989). סכומי כסף אלה נועדו לשפר את השירות של אספקת המידע והנגשתו לקהל הפונים. לא ייתכן שלאחר שעברו 19 שנים מאז התחיל פרוייקט המחשוב של המינהל האזרחי ולאחר שרוב הסכום המתוכנן הושקע בפרוייקט הנ"ל, המשיבים עדיין טוענים כי "תיקי התכנון והבניה אינם ממוחשבים ואינם מקוטלגים".

ב) פסק דינו של בית המשפט הנכבד קמא הפך את הכלל והחריג, העביר את נטל ההוכחה וחובת הראיה על העותרים, ודורש מהם להוכיח טעם מיוחד כדי לעיין בתיקי תכנון ובניה

6. הכלל ונקודת המוצא הינם כי בענייננו מדובר במסמכים ציבוריים, שכל החפץ לעיין בהם רשאי לעשות כן בלי שיידרש להוכיח זיקה כלשהי למקרקעין או טעם מיוחד אחר, ואף בלי שיזקק לבקשה על פי חוק חופש המידע. כפי שטענו המערערים בעתירתם, העיון בהיתרי בנייה הוא פעולה יומיומית, שמתבצעת בלא כל קושי בעשרות ועדות מקומיות לתכנון ולבנייה בתחומי מדינת ישראל. כידוע, כל אזרח רשאי לעיין בתיקי בניין, הנמצאים במשרדי הוועדות המקומיות, ולעיין בכל המסמכים הנמצאים בהם, לרבות בהיתרי בנייה שניתנו. בדרך כלל עיון זה נעשה בוועדות מקומיות גם ללא תשלום אגרה כלשהי.

7. זכות העיון בתיקי בניין, לרבות בהיתרי בנייה הכלולים בהם, עוגנה גם בפסיקה. כך לדוגמה, בת"פ (ר"ג) 2363/03 מדינת ישראל נ' אפרים קליין (2004), פסל בית המשפט, מדיניות שהייתה נהוגה בעבר בוועדה המקומית לתכנון ולבנייה ברמת גן וקבע, כי "תיקי הבניין במחלקת הנדסה של עירייה הנם מסמכים ציבוריים שכל אחד החפץ רשאי לעיין בהם" (ר' סעיף 3 לפסה"ד - מצ"ב ומסומן כנספח ע"4).

8. נמצאנו למדים, אפוא, שעיון בהיתרי בנייה והעתקתם הינן פעולות, אשר בתחומי המדינה, כלל אינן מצריכות הליכים לפי חוק חופש המידע. אמנם החוק הישראלי אינו חל בשטח C, אולם בית המשפט העליון קבע פעמים רבות כי **הרשויות הישראליות הפועלות ברשות הפלסטינית כפופות למשפט המנהלי הישראלי** (ר' למשל סעיף 24 בבג"צ 2056/04 מועצת הכפר בית סוריק נ' ממשלת ישראל (2004), מצ"ב ומסומן כנספח ע"5). בנוסף, מאחר ומדובר ברשות מנהלית ישראלית, קיים אינטרס של **פיקוח ציבורי על התנהלותה ותפקודה הראוי ובהתאם לסטנדרטים המחייבים במשפט המנהלי הישראלי**. לאור זאת, סירובם של המשיבים להיענות לבקשת המערערים אינו סביר. אין זה מתקבל על הדעת שהמשיבים יסרבו למסור לעותרים מידע, אשר בתחומי ישראל ובהתאם למשפט המנהלי הישראלי, הוא בבחינת נחלת הכלל וגילוי אינו מצריך אפילו הליכים לפי חוק חופש המידע.

9. פסק הדין של כב' בית המשפט קמא, הופך את הנטל וקובע כי העותרים הם אלה שלא הוכיחו את עניינם במידע המבוקש ואת חשיבותו הציבורית של מידע זה באופן שיצדיק הקצאת משאבים לקיום זכות העיון.

10. המשיבים מסרבים להמציא את המידע (עותק מההיתרים) או לאפשר זכות עיון בתיקים והלכה למעשה טוענים, כי המקרה דנן הוא בבחינת חריג לכלל, ועל כן עליהם מוטל הנטל כתפיהם לשכנע מדוע לאי תחולתו של הכלל. יתר על כן, העברת הנטל אל כתפי המשיבים מתחייבת אף מכך, שהמערערים סיפקו ראשית ראיה לפיה הוכח, כי הוקצו משאבים ניכרים על מנת למכן את המינהל האזרחי וכך ולהפוך את משימת שמירת המידע, קטלוגו, מסירתו והנגשתו לציבור למשימה קלה וזולה. בפסק דינו התעלם בית המשפט הנכבד מראיה זו, והתעלם מההשלכות של השקעת המשאבים האלה (המיכון) ועד כמה הדבר יכול להקל ולמזער את המשאבים שצריך להשקיע על מנת לספק מידע או לאפשר עיון בתיקים.

11. המשיבים היו אמורים להיות ערוכים בצורה מתאימה ונאותה לכך שתינתן זכות עיון חופשית בהיתרי בנייה שניתנו על-ידם, במיוחד לאור סכומי העתק שהועברו לידיהם לצורך מיכון התיקים והמערכת מלפני 19 שנים (ר' סעיף 5 לעיל). משלא עשו כן, אין הם רשאים להסתמך על הטענה בדבר "הקצאת משאבים בלתי סבירה" הנדרשת כביכול כדי לאתר את היתרי בנייה הללו, ולהשתמש בה כנימוק שהופך את נטל ההוכחה.

טעה בית המשפט הנכבד קמא עת קבע כי חשיבותו הציבורית של המידע אינה מצדיקה את הקצאת המשאבים הנדרשת.

12. טעה בית המשפט הנכבד קמא עת קבע כי המערערת לא הניחה את דעתו בעניין חשיבותו הציבורית של המידע המבוקש. כפי שנכתב בפתח העתירה, המערערת ביחד עם המשיב

הפורמאלי שמו להן למטרה לחזק את הקשר בין זכויות האדם ומערכות התכנון במדינת ישראל ובשטחים הנתונים תחת שליטתה, להגן על זכויות תושבי ישראל ועל זכויות התושבים המוגנים בשטחים הכבושים. על כן הם מבקשים לקבל **מידע הכרחי כדי לבחון את תקינות החלטותיהן של הרשויות במסגרת מהלכים אלה ואת מידת פגיעתן בזכויות האדם**. המידע המבוקש בעתירה זו קשור לתהליך תכנונם של הכפרים הפלסטינים בשטח C, שהינו בתחום טיפולה והתעניינותה של המערערת, אשר שוקדת על שיפור המצב התכנוני בשטח זה, על מנת לתת מענה הולם למצוקות הדיור ולצורכי הפיתוח של התושבים הפלסטינים בשטח זה.

13. חשיבותו הציבורית של המידע טמונה בכך שהינו מהווה אינדיקציה להתנהלות חוקית וראויה של רשות מנהלית, שמתנהלת בסודיות ובסתור, ועל פני הדברים - **תוך הפליה אסורה בין הפונים לרשות זו**. הפער העצום בין מספר בקשות לקבלת היתרי בנייה (1890) לבין מספר ההיתרים שניתנו (91), לצד ההיקף העצום של צווי ההריסה (4820) (ר' נספח ע/3 לעתירה) מלמדים, כי **מתן היתר בנייה בשטח C הינו בבחינת חריג ואף בבחינת "מותרות" שמעטים מאוד זוכים לקבל**. לאור נתונים אלה ולאור הקשר הישיר בין היתרי בנייה וצווי הריסה לבין זכויות אדם בסיסיות כגון הזכות לקורת גג, הזכות לחיות בכבוד והזכות להקים משפחה עולה כי המשיבים מפירים בצורה גסה זכויות אלה של הפלסטינים, ועל כן נדרשת בדיקה של החלטות שניתנות על ידי המשיבים.

14. לאחרונה (בתאריך 28/10/08), פורסם דו"ח מקיף של עמותת "במקום-מתכננים למען זכויות תכנון" המנתח את המצב התכנוני בשטח C. ממצאי הדו"ח מעידים על **מצב תכנוני עגום הפוגע קשות בזכויות בסיסיות של הפלסטינים בשטח C**. בפרק המסקנות, מציינים מחברי הדו"ח כי "ריבוי ההריסות בשטח C משקף מחדל שלטוני: תכנון לא עדכני ולא הולם, שאינו עונה על צרכי האוכלוסייה. במציאות שבה האפשרות לקבל היתרי בנייה באזורים נרחבים בשטח C קלושה, תושביו הפלסטינים נאלצים לבנות ללא היתר, למרות איום ההריסה". לאור מציאות עגומה זו, ולאור הפגיעות הרות האסון שיש לתכנון ולמדיניות התכנון בשטח C על חייהם וזכויותיהם של התושבים הפלסטינים, ישנה חשיבות מיוחדת לשקיפות מצד המשיבים ורשויות התכנון. הדו"ח מעיד על **יחס של איפה ואיפה בתושבים הפלסטינים המתבסס על מחדל שלטוני ותוכנית מבוססת שמשמשת "כנדבך מרכזי במאבק על הקרקע"** כדברי הדו"ח.

רצ"ב עותק של תקציר הדו"ח ומסומן כנספח ע/6.

15. בנוסף, וכפי שהסביר ב"כ העותרים בטיעון בעל פה בפני בית המשפט הנכבד קמא, המידע הנדרש נוגע לציבור אותו מייצגת המערערת ומשליך רבות על היקף השמירה על זכויותיו של ציבור זה. קבלתו של המידע תסייע בידי המערערת, שהינה גוף ציבורי לערוך השוואה בין הבקשות להיתרי בנייה שהוגשו באותו אזור לבין ההיתרים שניתנו על סמך אותם תוכניות התקפות באותו אזור. הדבר יאפשר למערערת לסייע בידי הציבור שהיא מייצגת לקבל היתרי בנייה ולהבטיח שהרשויות ינהגו בעניינים בשוויון ובצורה חוקית.

רצ"ב העתק של פרוטוקול הדיון ומסומן כנספח ע/7.

16. בית משפט נכבד זה הדגיש זה מכבר את חשיבותו של חופש המידע ככלי לפיקוח ציבורי ולהשתתפות האזרחים במעשה השלטוני. יפים לעניין זה דבריה של כב' השופטת ארבל מפסק דין אריה גבע הנ"ל:

"על אלה יש להוסיף, כי הזכות למידע הינה אמצעי חשוב ומהותי ביכולתו של הציבור להפעיל פיקוח ובקרה על רשויות הציבור ולקחת חלק בעשייה השלטונית. לפרסום החלטות הרשות ומדיניותה יש חשיבות הן מאחר שלאורן יכול הפרט לתכנן התנהלותו ולקבל החלטות מושכלות, הן מאחר שיש חשיבות וערך לידיעת הרשות כי ההחלטה או המדיניות תיחשפנה לעיני כל – אלה משפיעים על תוכן ההחלטות... אפשרות הפעלתה של ביקורת של ממש לא רק על ידי גופים מקצועיים שמונו לכך אלא גם על ידי אזרחי המדינה ותושביה יש בה כדי לתרום לכינונה ולהווייתה של תרבות שלטונית נאותה ולחיזוק אמון הציבור במערכות השלטון שאינן מסתירות החלטותיהן ופעולתן מעין הציבור אלא פועלות בשקיפות מלאה בפניו" (ההדגשות לא במקור - נ"ד)

ד) טעה בית המשפט הנכבד קמא עת אימץ את הגרסה העובדתית של המשיבים בעניין המשאבים הנדרשים להמצאת במידע וזאת בלי לשקול את ההשלכות שיהיו על היכולת לממש את הזכות לחופש המידע.

17. החלטת בית המשפט הנכבד קמא נותנת למשיבים "אור ירוק" להמשיך ולהתנהל בצורה לקויה שחוסמת בפועל את זכות העיון ואת הזכות לחופש המידע, והיא בבחינת מתן פרס על התנהלות לקויה זו. ניהול תיקי התכנון, קטלוגם וחלוקתם בין הנפות באופן הרשלני, שעליו מעידים המשיבים בעצמם, יצרו לכאורה מצב שבו המצאת המידע לידי מי שמבקש אותו כרוכה, לפחות לטענת המשיבים, בהשקעת משאבים כבירים. התוצאה של החלטת כב' בית המשפט קמא הינה שהמשיבים ימשיכו לנהל את המידע הנמצא בידיהם בצורה לקויה ובלתי סבירה ובצורה שמכשילה את מיצוי הזכות לחופש המידע ולחסימה בפועל של זכות העיון שהינן כאמור זכויות המעוגנות בחוק.

18. יתר על כן, לאור חשיבותה הרבה של הטענה העובדתית בדבר המשאבים הנדרשים, כביכול, לשם כיבוד הזכות לחופש מידע, היה על כב' בית המשפט קמא להקשות על משיבים ולחקור לעומק את גרסתם. התשתית העובדתית של המערערים חלשה ואינה נתמכת בתצהיר מפורט, וזאת בשעה שמערכת התכנון והבניה מתנהלת בעלטה ובחשכה, מאחורי גדרות תיל וחיילים. כיוון שכך, ראוי היה לנקוט בזהירות יתר, ולהתייחס בחשדנות לטענותיהם העובדתית של המשיבים, מחשש לניצול המונופול שיש להם על המידע.

19. ההתנהלות הלקויה הנ"ל של המינהל האזרחי משמשת כנימוק לאי מתן מידע, שאמור להיות גלוי מלכתחילה. התנהלות זו היא בבחינת "הרצחת וגם ירשת": המשיבים מנהלים את המידע הציבורי שבידם בצורה בלתי אחראית ואף רשלנית וכעת מבקשים להיבנות מהמצב המחפיר שהם עצמם אחראיים לו לטעון ששינוי אותה התנהלות יפגע בתפקוד היעיל. לא כך הם פני הדברים. שינוי התנהלות הנהוגה כיום, יביא דווקא לייעול בתפקוד המשיבים. השארת ההחלטה הנ"ל על כנה בעניין זה, הינה בבחינת תמריץ שלילי למשיבים להמשיך

ולנהל את הדברים בדרך שהם מנוהלים כעת, דהיינו בצורה שאינה מאפשרת את קיומה של זכות לחופש מידע ולעיון בתיקים.

20. במיוחד לאור ההשלכות הקשות על מימוש זכויות יסוד כפי שפורט לעיל, ובשים לב לכספי הציבור שהמשיבים כבר קיבלו על מנת לייעל את עבודתם ולבצע את כל הדרוש על מנת שהמידע המבוקש יהיה אכן נגיש, נדרשת בעניין זה אמירה ברורה ומפורשת של בית המשפט הנכבד, שבה יורה למשיבים לשמור על שקיפות ופתיחות וגישה לחומר התכנוני המופקד בידיהם כנאמן. בית המשפט הנכבד מתבקש שלא להתיר את המשך ההתנהלות הלקויה של המשיבים, ולאכוף על המשיבים סטנדרט התנהגות, שיאפשר מימוש זכויות.

21. בכל מקרה אין להמתין עד שהמשיבים יבצעו את מה שהיה עליהם לעשות זה מכבר, לדאוג לסדר ולקטלג את החומר באופן שיאפשר גישה מהירה ונוחה אליו. מן הראוי להורות להם כבר עתה לאפשר לכל מבקש גישה חופשית וזכות עיון במידע המבוקש, ממש כפי שהדבר נעשה בתוך גבולות מדינת ישראל, וכמתחייב מהזכות לחופש המידע.

ה) טעה בית המשפט הנכבד קמא עת קבע כי ההצעה, לפיה המשיב הפורמאלי יבצע חלק מהעבודה הנדרשת בעצמו, הינה בבחינת סעד נפרד ועצמאי של עיון בתיקים נשוא היתרי הבניה שניתנו, שהוא סעד שונה מזה שהתבקש בעתירה (קבלת עותקים מהיתרי הבניה).

22. ההצעה הנ"ל מטרתה הינה להקל על המשיבים במלאכת איתור וצילום המידע שנתבקש לאחר שהתנהלותם של המשיבים על פי טענתם הפכה מלאכה זו למסורבלת ויקרה.

23. ככל שיתאפשר למערערות ו/או מי מטעמה לעיין בחומר בעצמם יצטמצמו בצורה משמעותית המשאבים שיידרשו המשיבים להשקיע. לא ייתכן ובלתי סביר להגיד כי גם כאשר המשיב הפורמאלי יעיין בתיקים יאתר, יצלם ויחזר את התיקים למצבם הקודם, כל זה לא יחסוך מהמשאבים הנדרשים.

24. הזכות לעיון בתיקים הינה חלק אינטגרלי מהזכות לחופש מידע ואינה בבחינת סעד נפרד. הזכות לחופש מידע יכולה להתממש בין על ידי מסירת המידע לידי המבקשים ובין אם על ידי העמדת המידע לעיונם, וכבר עמדנו לעיל על כך, שבתוך גבולות ישראל מגיעים מבקשי מידע למשרדיהם של גופי התכנון ומעיינים שם במידע המבוקש.

25. בכל הכבוד, היה על בית המשפט קמא לנסות למצוא נוסחה שתאפשר להתגבר על המכשולים העומדים, לטענת הרשות, בדרך למימוש זכות היסוד לחופש מידע. הצעתה החלופית של המערערות לא רק שאינה מהווה סעד "נפרד" שונה מזה שהתבקש, אלא שבית המשפט מוסמך להורות עליה מיוזמתו, בהתאם להוראת סעיף 17(ד) לחוק חופש המידע שקובע כדלקמן:

"על אף הוראות סעיף 9, רשאי בית המשפט להורות על מתן מידע מבוקש, כולו או חלקו ובתנאים שיקבע, אם לדעתו העניין הציבורי בגילוי המידע, עדיף וגובר על הטעם לדחיית הבקשה, ובלבד שגילוי המידע אינו אסור על פי דין."

ו) טעה בית המשפט הנכבד עת פסק כי על העותרים לשלם שכר טרחה בסכום של 7500 ₪ לזכות המשיבים בהליך של חופש המידע

26. הטלת הוצאות במקרה דנן, מענישה את המערערת פעמיים: פעם אחת כשלא עלה בידה לקבל מידע שאותו היא זכאית לקבל רק בגלל מחדלה הרשלני או המכוון של הרשות, ופעם שנייה כאשר היא נדרשת לשלם על כך שהעיזה לבקש מידע זה. הטלת הוצאות לזכות המשיבים הינה בבחינת פרס למשיבים על מחדליהם ועל ניהולו הכושל של המידע הנמצא בידיהם.

27. חרף נטייתו של בית המשפט הנכבד, שלא לעסוק בשאלת ההוצאות, הרי שבמקרה דנן חורגת שאלה זו מעניינה של המערערת והיא קשורה בעבותות למכשולים הרבים שעומדים בדרך להפיכתו של עקרון חופש המידע מהלכה למעשה. חוק חופש המידע הינו חוק מודרני שמשקפת את התפקיד המכריע שממלא המידע בחברה של ימינו. הליך לפי חוק חופש המידע הינו הליך חשוב במימוש הזכות. הטלת הוצאות על צד שפנה באמצעות הליך זה, תגרום ל"אפקט מצנן" עבור אלה שיבקשו לממש את זכותם לקבל מידע, שיש לו קשר הדוק לחייהם. הדרך לפנות בהליך לפי חוק חופש המידע צריכה להיות פתוחה ללא חשש מפני הטלת הוצאות ו/או כל הכבדה נוספת.

28. הניסיון שנצבר מאז חקיקתו של חוק חופש המידע מלמד, שהרשויות טרם הפנימו את הערכים שעומדים מאחורי תכלית החקיקה, ושרבות מהן אף עושות את כל שביכולתן כדי לסכל תכלית זו (ר' בעניין זה: הלל סומר "חוק חופש המידע: הדין והמציאות" [המשפט ה](#) (תשס"ג) 435; יורם רבין ורועי פלד "שבע שנים לחוק חופש המידע: האם הושגה השקיפות המיוחלת" המשפט גיליון 20 (תשס"ה) 89). פעמים רבות, הרשויות נוהגות לדחות בקשות חופש מידע מטעמים שאינם ברורים, ואינם מוצדקים, מתוך הנחה שאזרחים יירתעו מפני המאמץ הכרוך בפנייה לערכאות. פסיקת הוצאות נגד עותרים שביקשו לממש את זכותם לפי חוק חופש המידע, רק תחזק את הרתיעה מלפנות אל בתי המשפט בניסיון להתגבר על המכשולים שמציבות הרשויות בדרכם של אלה המבקשים לממש את זכויותיהם על פיו. לנוכח זאת, על בתי המשפט להביא בחשבון את התנהלותם הלקויה של המשיבים, ולהימנע ככלל מפסיקת הוצאות נגד עותרים (למעט במקרים של עתירות קנטרניות או שימוש חסר תום לב בהליכים על פי חוק חופש המידע).

29. אי לכך, יטענו המערערים כי לא היה מקום להטלת תשלום שכ"ט בנסיבות העניין.